

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

bere effectum formalem intellectui, sed ideato: A
quia propria causalitas ideæ, non est esse formam
intrinsicam & informantem, sed extrinsicam &
formantem ideatum, ut constat ex supra dictis.
Ergo licet in conceptu inveniatur ordo ad intelle-
ctum ut ad subjectum quod actuatur, tamen iste or-
do, non constituit ipsum in ratione ideæ; quia
sub hoc respectu est forma intrinseca, per sui in-
herentiam & conjunctionem reddens intellectum
cognoscentem, non autem forma imitabilis &
extrinseca, reddens rem ad extra formatam, &
ideatam.

28. Denique currit ratio D. Thomæ hinc art. 2. Deus
unico conceptu, seu specie, attingit omnia ob-
jecta, nec variatur divinus conceptus ex eorum
diversitate: Sed ideæ multiplicantur, juxta diver-
sam imitabilitatem & respectum ad ipsas res
ideatas: Ergo non potest idea consistere in con-
ceptu, quatenus est forma intellectus, reddens
illum cognoscentem, sed in ipsa essentia divina,
prout cognoscitur ut imitabilis & participabilis à
creaturis: ut docet idem S. Doctor hinc art. 1. ad
2. dicens, *Essentia divina habet rationem ideæ,
secundum quod ad alia comparatur.* Et art. 2. ad 1.
*Idea, inquit, non nominat divinam essentiam, in-
quantum essentia, sed inquantum est similitudo,
vel ratio hujus vel illius rei.*

29. Confirmatur: Idea est forma quam aliquid imi-
tatur: Ergo nisi essentia divina sit cognita ut imi-
tabilis à creaturis, non habebit rationem ideæ.
Addo quod, de ratione ideæ est esse verbum pra-
cticum: Sed divina essentia, nisi cognoscatur imi-
tabilis, & participabilis à creaturis, non cognosci-
tur ut verbum practicum: Ergo non habet ratio-
nem ideæ, nisi prout cognita ut imitabilis, & par-
ticipabilis à creaturis. Quod ut fiat evidenti-
us.

30. Observandum est cum S. Thoma in 1. dist. 27.
quæst. 2. art. 3. ad 4. & ex Ferrariensi 1. contra
Gent. cap. 54. tripliciter posse intellectum ferri
in formam conceptam. Uno modo inquantum est
similitudo rei præcisè: id est inquantum intelle-
ctus utitur ipsâ in actu exercito, ut medio per
quod rem cognoscit, & sic directè in actu signato
cognoscit rem representatam, & solum in actu
exercito ipsam formam conceptam. Alio modo
inquantum est talis res, habens tale esse in anima,
& sic directè in actu signato cognoscit solum
ipsam formam. Tertio modo per comparisonem
unius ad alterum, dum considerat unum esse al-
terius representativum, & sic simul utrumque
cognoscit. Intellectus igitur divinus, in essen-
tiam suam tripliciter ferri potest: scilicet, simpli-
citer & absolutè, inquantum est talis res; & sic
intelligendo essentiam suam, non concipit pro-
prium exemplar rerum, & propriam rationem
ipsarum formaliter. Secundo modo inquantum
utitur ipsâ, ut medio per quod sibi res create re-
presentantur, & sic etiam non intelligit ipsam in
actu signato, ut proprium earum exemplar. Terti-
o modo inquantum intelligit ipsam, ut imitabi-
lem à creatura, secundum hunc perfectionis mo-
dum determinatè (putà secundum gradum vitæ)
& sic cognoscit ipsam, ut est exemplar formaliter
talis creature: quia apprehendit ipsam, cum habi-
tudine ad talem creaturam. Propter quod in-
quit S. Thomas, *Deus intelligendo essentiam
suam, ut imitabilem per modum vitæ præcisè, ac-
cipit propriam ideam & rationem plantæ. Quasi
diceret, quod non apprehendit essentiam suam,
tanquam propriam ideam alicujus rei, nisi quate-
nus ipsam, cum respectu ad illam intelligit.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: 31.
Anselmus in Monologio cap. 29. ait, *Satis
manifestum est, in Verbo per quod facta sunt om-
nia, similitudines rerum non esse: Sed idea est si-
militudo rei faciendæ: Ergo ex Anselmo in Ver-
bo non sunt ideæ rerum.* Item Dionysius cap. 7.
de divinis nominibus dicit, quod *Deus non cog-
noscit res secundum ideam.*

Respondeo cum D. Thoma quæst. 3. de verit.
art. 1. ad 10. quod intentio Anselmi est dicere,
quod in Verbo non sunt similitudines rerum,
sumptæ à rebus ipsis; sed potius quod omnes re-
rum formæ, & similitudines, ab ipso Verbo de-
rivatæ sunt: unde addit Anselmus, *Verbum non
est similitudo rerum, sed res sunt imitationes Verbi.*

Ad Dionysium similiter dicendum est, cum eo-
dem D. Thoma ibidem in resp. ad 6. quod inten-
tio Dionysij est dicere, quod Deus non cognos-
cit res per ideas ab illis acceptas, sed per suam ef-
sentiam habentem rationem ideæ & exemplaris.

Obijcies secundò: Eiusdem effectus non sunt
multiplicande causæ sine necessitate: Sed causa
creaturarum est scientia Dei practica, vel ars di-
vina, ut constat ex dictis in 3. disp. Ergo non sunt
ponendæ ideæ in mente divina, ut per eas Deus
creaturas ad extra producat.

Respondeo quod sicut in artifice creato, idea
& ars simul concurrunt ad opus artificiale, diver-
simodè tamen: ars enim concurret per modum
principij dirigentis & efficientis, ac inducentis
formam artificialem in materiam: idea verò, per
modum exemplaris, & causæ formalis extrinse-
cæ; unde prima se tenet ex parte agentis, secun-
da verò ex parte effectus producendi. Ita similiter
in Deo, qui est supremus rerum omnium artifex,
scientia & ideæ diversimodè ad productionem
creaturarum concurrunt: prima enim concurret
directivè & effectivè, ut in 3. disp. exposuimus: 32.
secunda verò exemplariter, & objectivè, ut ex
supra dictis constat.

Obijcies tertio pro sententia Scoti, contra se-
cundam conclusionem. Id quod in mente artifi-
cis creati est idea, proportione servatâ, debet esse
idea in mente Dei. Ut enim dicit Augustinus su-
prâ relatus: *Omnes creature sunt in mente divina,
sicut arca in mente artificis: Sed in mente artificis
creati, res ipsa concepta, ut ad illam intuens ope-
ratur artifex, est idea illius: Ergo etiam creatu-
ræ ut menti divinæ objectæ, habent rationem
ideæ & exemplaris. Minor probatur: nam do-
mus concepta, ut ad ejus imitationem artifex
construit domum, est idea domus, juxta Aristoteli-
telem & D. Thomam 7. Metaph. lect. 6. dicen-
tes, *Ex sanitate fieri sanitatem, & ex domo do-
mum: scilicet ex ea que est sine materia. in anima
existente, illam que habet materiam.**

Confirmatur à simili: Res ad extra apprehensa
ut bona, movet ad sui amorem, per modum cau-
sæ finalis: Ergo etiam eadem res ut apprehensa,
& menti artificis objecta, movebit ut idea, &
exemplaris ad sui executionem.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, 34.
negando Minorem. Idea enim in mente artificis,
non est ipsum opus externum; ut menti ejus
objectum; sed verbum practicum quod format
in suo intellectu de opere artificiali, factibili,
vel faciendò, ut docent Philosophi in 2. Phys.

Ad auctoritatem Aristotelis & D. Thomæ, dicendum est, quod quando illi dicunt, ideam artificis esse ipsam rem, quæ per artem fieri debet, ut cognitam, hoc intelligendum est de re non in suo proprio & naturali essendi modo, sed in alio, nempe intelligibili, quem habet in intellectu ejus conceptus, non objectivus, sed formalis, id est verbum ab artifice productum & expressum, quod cum sit similitudo formalis operis faciendi (ut suppono ex Philosophia) est ipsum opus faciendum, non in esse entitativo, sed intelligibili. Unde idem est dicere, quod res ipsa factibilis, vel facienda, ut habet esse intelligibile in mente artificis, sit ejus idea & exemplar, ac ipsum verbum, seu speciem expressam illam repræsentantem.

35. Ad confirmationem, nego Consequentiam, & paritatem. Ratio disparitatis est, quia finis movet metaphoricè, excitando ad desiderium sui: unde sufficit ad causalitatem finis, quod idem quod est in executione ponendum, intendatur, & apprehendatur sub ratione boni & convenientis. Idea autem causat per modum regulæ & mensuræ, quæ debet realiter distingui à regulato & mensurato; ac proinde ad ejus causalitatem non sufficit quod ipsa res quæ debet ad extra produci, menti artificis objiciatur ut factibilis, vel facienda, alioquin idem esset sui ipsius regula & mensura.

36. Objicies quartò contra ultimam conclusionem. Idea debet esse perfectè similis ideato, cum res ideata debeat fieri ad instar illius: Sed essentia divina non est similis creaturis, nisi analogicè & imperfectè: Ergo non est illarum idea.

37. Confirmatur: Idea debet continere formaliter perfectiones quæ sunt in re ideata: Sed essentia divina, non continet formaliter perfectiones creaturarum (puta rationalitatem, equitatem, aliasque perfectiones secundùm quid, quæ habent aliquam imperfectionem admixtam) sed virtualiter, tantùm; aut eminenter: Ergo non habet rationem ideæ respectu creaturarum. Minor constat, Major autem probatur à Vazque, exemplò lucis; licet enim lux Solis, virtualiter, vel eminenter contineat calorem, non potest tamen dici, vel esse illius idea, quia non continet illum formaliter.

38. Ad objectionem respondeo primò, distinguendo Majorem. Idea debet esse perfectè similis ideato, entitativè, nego: repræsentativè, vel causativè, concedo. Idea enim est qualitas spiritualis & immaterialis in mente artificis; opus autem externum, quod ad instar illius formatur, materiale est & corporeum, nec est qualitas, sed substantia. Idem videmus in sigillo: sigillatum enim non imitatur sigillum, in eo quod est in se entitativè, quia in se est ex ære, vel auro; sigillatum autem est cera: sed in eo quod sigillum continet sigillatum in ratione figurabilis; imò ipsam figuram continet sigillum, modo inverso, quàm sit in sigillato. Unde ad Minorem argumenti, similiter dicendum est, quod licet essentia divina, entitativè sit valde dissimilis creaturæ; repræsentativè tamen & causativè, totum quod est in creatura continet, & assimilat illam sibi inadæquatè.

Secundò responderi potest, quod sicut mater & filius dicunt relationem realem ad invicem, quando sunt ejusdem ordinis: secus autem, quando filius est ordinis superioris & increati, ut patet in Christo, qui non refertur realiter ad B. Vir-

A ginem, quia suppositum Verbi Divini, cum sit ordinis increati, est incapax relationis realis ad creaturas. Ita similiter, quando idea & ideatum sunt ejusdem ordinis, debent perfectè assimilari & univocè convenire: secus tamen, quando idea est transcendens, & inadæquata, ac ordinis superioris & increati, qualis est essentia divina: tunc enim sufficit, quod sit similis ideato, causaliter, & eminenter; & quod ex ejus participatione, & imitatione, ideatum habeat totum quod habet. Hanc autem similitudinem causalem, & eminentialem, habet essentia divina respectu creaturarum; cum ex ejus participatione & imitatione, in creaturis derivetur totum illud quod in illis est entitatis & perfectionis.

B Ad confirmationem similiter dicendum est, quod licet idea, quæ est ejusdem ordinis cum ideato, debeat formaliter continere omnes ejus perfectiones, secus tamen est de idea quæ est ordinis superioris & increati, & quæ est transcendens, & inadæquata, qualis est essentia divina. Unde patet disparitas ad exemplum de luce, à Vazque adductum: lux enim Solis non est ordinis superioris ad calorem, & alias qualitates quas virtualiter continet, nec eas continet contentià eminentialem perfectè, sicut essentia divina: cum totum quod est in calore, non derivetur à luce, nec illa producat calorem per sui participationem, sed ut est virtus cæli, quod est primum alterans hæc inferiora, ut docet D. Thomas in 2. dist. 13. quæst. 1. art. 3. ad 6.

C Adde quod, lux non est influens in calorem, vitali, & intelligibili modo, nec ut inspecta ut imitabilis ab illo; quod tamen requiritur ad rationem ideæ, quare illud exemplum Vazquesij ineptissimum est.

ARTICVLVS II.

An & quomodo in mente divina pluralitas idearum ponenda sit?

D Vplex circa hoc difficultas occurrit, breviter hic discutienda. Prima est, an & quomodo cum simplicitate divinæ essentiæ stet pluralitas idearum in Deo: Secunda, dato quod ideæ plurificentur in Deo, non per plures respectus reales, sed rationis, an illi respectus formentur ab intellectu divino: ita quod etiam ante nostrum intellectum, sint in Deo plures ideæ formaliter, an verò solum fundamentaliter, & per nostrum intelligere formaliter multiplicentur?

S. I.

Vtraque difficultas resolvitur.

D Ico primò: In mente divina plures esse ideas, non quidem realiter & entitativè, sed formaliter & denominativè. Ita communiter docent Theologi, contra Aureolum, qui absolute docet, unam tantùm esse ideam in Deo, sicuti in mente divina est unica tantùm ars, & scientia practica. Eandem sententiam ex alio principio erroneo docuit Avicenna, ut videri potest apud D. Thomam quæst. 3. de verit. art. 2. putavit enim Deum solum produxisse immediate primam creaturam, seu primam intelligentiam; & illam per ideas quas à Deo accepit, produxisse cæteras creaturas.

Probatur prima pars ex Scriptura & ex SS. Patribus, qui in mente divina multas esse creatura-